

SPORDA ŞİDDETİN NEDENLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
AV. HÜSEYİN ALPAY KÖSE
SPOR HUKUKU ENSTİTÜSÜ BŞK. YRD.
TMOK SPOR HUKUKU KOMİSYONU ÜYESİ

Geçtiğimiz hafta sonu Türk spor tarihi açısından sonuçlarını halen hissettiğimiz önemli bir olay meydana geldi. Fenerbahçe kulübü oyuncularına yönelik olarak gerçekleştirilen saldırı sonucu aslında aralarında ciddi sorunları olan kulüpler bir araya gelerek doğru bir tavırla liglerin bir hafta ertelenmesini sağladılar. Gündemin çok yoğun olduğu ülkemizde bu konuda unutulmaya doğru ilerlemekte ise de aslında Türk sporunun en önemli sorunlarından biri olan şiddetin en üst noktaya çıktığı an yaşandı denebilir. Zira, her ne kadar daha önce taraftarlar nedeni ile yaşanan olaylarda ölüme varan sonuçlar yaşanmış olsa da, ilk defa bir sporcu gurubuna direkt öldürme kastı ile bir saldırı gerçekleştirildi.

Sporda şiddet konusu son yıllarda hiç gündemimizden düşmeyen ve aslında bazı önlemlerin alınmaya çalışıldığı bir sorun olsa da, önüne geçilmekte ciddi sorun yaşanan bir konu. Bu konuda hukuk tarihimizde iki ayrı kanun çıkarılmış olmasına rağmen özellikle büyük umutlarla çıkarılan 6222 sayılı yasanın uygulanmasında yaşanan sorunlar neticesinde hukuken pekte fazla yol alınamamış durumunda. Belirli başlıklarla sorunun nedenlerine bakacak olursak;

1. YÖNETİCİ SORUNU:

Türk sporunun aslına bakılırsa yüzlerce sorunu olmayıpsübjektif açıdan bakıldığında tek bir sorunu bulunmaktadır; Yönetici sorunu. Diğer bütün sorunlar aslında balığın baştan kokması misali bu sorunun getirdiği yan problemler olarak karşımıza çıkmakta. Şunu hemen belirtmek gerekmekte ki, kamuoyuna deklare edilenin aksine, genelde spor ama özellikle futbol kulüplerinde başkan ve yönetici olmak gönüllülük esasına göre yapılan fedakârlık gerektiren bir iş olmadan çok, bu kişilere sağladığı önemli faydalar nedeni ile bir cazibe noktası durumunda.Normal bir iş adamı pozisyonunda olan kişiler kulüp yöneticisi olduklarında bir anda medyada boy göstermeye ve ilgi odağı olmaya başlamakta bu durum ise doğal olarak kendilerine diğer iş adamlarına göre çok çeşitli avantajlar sağlamakta. Bu durumda ilk bakışta yadsınacak bir yan olmadığı düşünülse de, içerisinde önemli komplikasyonlar barındırmakta.

Tanınır olma isteği çoğu zaman yöneticileri medyada yer alabilecek “ilgi çekici” açıklamalar yapmaya itmekte, bu açıklamalarda çok ilgi çekmesi için çoğu zaman şiddete neden olabilecek çağrışımlar barındırabilmekte. Bu sebeple ki bazı karşılaşmalar sonuç olarak aslında taraflar açısından çok önemli olmasa da bir anda ölüm kalım maçına dönebilmektedir. Bu nedenlerle ki kulüp yöneticilerinin hemen hepsinin iş adamı kişiliği öne çıkan kişilerden olduğu görülmekte oysa ki uygulamada bu kişilerin

kulüplere para yardımında bulunmadıkları, buldukları takdirde ise borç olarak verip bunu da yeni yönetime gelmek isteyen kişilere karşı bir koz olarak kullandıkları görülmekte dolayısı ile aslında maddi varlığı olan yönetici kulüpler için gereklilikten çok zarar verici bir olgu olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Bu açılardan bakıldığında ülkemizde yaşanan sporda şiddet olgusunun en önemli sebebinin yöneticiler teşkil etmektedir. Medyanın da sağladığı megafon etkisi ile, yöneticilerin kışkırtıcı eylemleri taraftarlar üzerinde büyük etkiye yol açmakta, bunun sonucu meydana gelen olaylarda yine yöneticiler şiddete karışan kişilere çoğu zaman sahip çıkmaktadırlar.

Bu nedenle her ne kadar kulüp yöneticisi olmak için çok temel bazı hususlar dışında kriter getirilmesi çok mümkün değilse de, **yöneticilerin yaptıkları kışkırtıcı açıklamalar ile ön plana çıkmalarının kesinlikle önüne geçilmelidir.** Bunun yolu ise Spor Yargısı noktasında belli süre cezalar alan kişilerin bu unvanlarının kalıcı olarak ellerinden alınması olmalıdır. Yani verilen hak mahrumiyeti cezaları caydırıcı konuma getirilmelidir.

2. TARAFTARLAR

Aslında çoğu zaman şiddetin nedeni değil sonucu konumunda olan ve en çok zarar gören, aynı zamanda spora harcama yapan kitle durumunda olan taraftar kesimi, şiddet sorununun en büyük konusunu teşkil etmektedir. Her ne kadar sporda şiddet konumuzu teşkil ediyorsa da bunun futbolda şiddet olarak tanımlanması da yanlış olmayacaktır. Yapılan incelemelere göre sporda şiddetin %95'i futbol alanında yaşanmakta, kalan %5'lik kısım da ise konu futbol olmasa bile aslen futbol seyircisi olan kitlenin yine şiddet eylemleri içinde olduğu görülmektedir.

Taraftarlar konusunda en büyük problem, bu kişilerin futbol alanlarını hukukun dışında görme eğilimi oluşturmaktadır. Normal hayatta asla yapmayacakları eylem ve davranışları futbol alanları içerisinde rahatlıkla gerçekleştirebilmekte ve bunun sonucunda hukuki yaptırımlara konu edilmeyi asla kabul etmemektedirler. Bu kitlenin %60'ından fazlasının en az lise mezunu olduğu düşünüldüğünde asıl sorunun eğitim değil bilinç olduğu açıkça görülmektedir.

Bu açıdan doğru bir yaklaşımla 14 Nisan 2011 tarihinde çıkarılan 6222 sayılı yasa bu eylemlere engel olma amacı ile çıkarıldı ise de, nedenleri başka bir makale konusu yapılması gereken sebeplerden ötürü şu an şiddeti önlemeden çok bizzat şiddete sebep olma konumuna gelmiş bulunmaktadır. Spor kulüplerini de yeniden yapılandıracak ve şiddet önlemlerini de içeren toptan bir spor yasasının yapılması bu konuda yapılabilecek en önemli eylem olacaktır.

3. FİNANSAL DENETİM

Türk sporunun objektif açıdan en büyük sorunu ise; özellikle futbol alanında ciddi miktarlarda paranın sistem içerisinde yer alması, ancak bu paranın dolaşımında neredeyse hiç bir denetimin olmamasıdır. Kulüplerin çok ciddi anlamda gelir elde eden kurumlar haline gelmiş olmalarına karşın, paranın denetimi noktasında gerçekte hiç bir ciddi denetim mekanizması işlememektedir. Özellikle yapılan transfer harcamalarının hiç bir kriteri olmadığı gibi bu meblağların ne şekilde harcandığı hiç bir kurum tarafından denetlenmemektedir. Özellikle menajer olarak adlandırılan komisyoncular aracılığı ile çok yüksek meblağlar ödenmekte ancak bu paranın akıbeti sorgulanmamaktadır. Bunun dışında kulüpler düzgün bir mali sisteme sahip olmadıklarından denetim yapılmak istendiğinde bile sağlıklı hiç bir veriye ulaşamamakta, bunun ise yaptırımını olmamaktadır.

Bu serbesti hali ise özellikle kifayetsiz kişilerin kulüp yönetimlerine talip olmasına, bu kişilerin etrafında kümelenen çıkar amaçlı grupların ise şiddet eylemlerine neden olmaları kaçınılmaz sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kişilerden menfaat elde eden gruplar daha sonra buna karşı gelme amacı güden yönetimler çıkması halinde çok ciddi problemlere yol açabilmektedirler.

Her ne kadar TFF ve UEFA tarafından lisans denetimleri gerçekleştirilse de özellikle Avrupa kupalarına gitme durumu olmayan kulüpler açısından bu durum çoğu zaman bir caydırıcılık içermemektedir. TFF tarafından yapılan incelemelerde ise kulüplerin TFF üzerinde ki etkileri nedeni ile cezalar etkin olarak kullanılmamaktadır. Bu nedenle yapılacak bir yasa da TFF'nin bu konuda hem sorumluluk altına sokulması hem de elinin güçlendirilmesi büyük öneme sahiptir.

Ayrıca sportif organizasyon yöneticileri dernek yapısı ve hukuku dışında yaptıkları özellikle mali işlemlerden dolayı belli sınırlar içerisinde sorumlu duruma getirilmelidir.

4. SPORTİF YARGILAMANIN YETERSİZLİĞİ

Spor yargılaması bir çok alandan ihtiyaca cevap vermenin uzağında kalmakta bu nedenle de spora yön verme misyonunu yerine getirememektedir. Her ne kadar futbol yargı sistemi gerek mevzuat gerekse işleyiş açısından daha iyi bir konumda bulunuyor ise de, diğer spor dalları açısından bu durum çok daha kötü bir durumdadır. Özellikle ilk derece yargılama yapan kurullar objektiflikten çok uzak olup federasyon yönetimlerinin isteğini yerine getiren kurumlar durumunda bulunmaktadır. Bunun dışında mevzuat yetersiz ve çok karışık olduğundan bir ilerleme sağlanması da mümkün olmamaktadır. Adalet duygusunun sağlanması sporda şiddetin önlenmesi açısından büyük önem arz ederken işler bir yargı sisteminin olmaması bu durumu negatif yönde etkilemektedir.

5. KULÜPLERİN HUKUKİ YAPISI

Spor kulüplerinin özellikle dernek yapısı içerisinde olması başlı başına bazı olumsuzlukları beraberinde getirmektedir. Özellikle denetim konusunda büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. Kulüplere maddi manevi büyük zararlar veren yöneticiler çeşitli yöntemlerle kulüp yapılarına hakim olmakta ve değiştirilmeleri çoğu zaman mümkün olmamakta, bu durum ise yönetime gelmeye çalışan başka kişilerin taraftar konumunda görünen gurupları kışkırtma ile yönetimleri devirme girişimlerine yol açabilmekte, bu durum ise taraftar guruplarına yönetimler üzerinde büyük bir güce sahip olma sonucuna yol açmaktadır.

Bu açıdan futbol başta olmak üzere çok büyük maddi yapıları olan kulüplerin dernekler kanunu çerçevesinde yönetilmesi doğru değildir. Ancak bu durumda dernek yapısının toptan reddedilmesi de doğru bir çözüm olarak görülmemelidir.

İngiltere’de olduğu gibi bütün kulüplerin şirket olma zorunluluğu ve liginde şirket olma statüsü düşünülebilir ise de bunun ülkemiz için uygun olmadığı düşüncesindeyim. Nitekim şirket olan bazı kulüplerde sorunların giderilmesi yerine daha büyük çöküşlerin olduğu görülmektedir. Bunun yerine dernek ve şirket arası yeni bir yapı gündeme gelmelidir bu anlamda Almanya örneğinin çok daha uygun olacağı kanaatindeyim. Özellikle geçmişi yüz yılları bulan kulüplerimizin dernek yapıları temel esaslarda korunmakla birlikte şeffaflık, denetim ve yönetim gibi açılardan şirketler hukukundan faydalanılması çok daha yararlı sonuçlara yol açacaktır.